

Dagen när katastrofen kom till byn

Om man går 20 år tillbaka i tiden och läser rubriker i lokalpressen från tisdagen den 22 maj 1979, kan man bl a läsa följande: "Fem års jobb förstört på en timma", "Satsningen upp i rök", "Vi tackar Gud att vi lever." Det som åsyftades var den stora branden i Varnhem måndagen den 21 maj 1979, då 15 personer blev hemlösa och 21 byggnader brann ner till grunden.

Själv befann jag mig i Klostergårdens servering, för att vara behjälplig där, när Sixten Västgöta-Bengtsson skulle besöka kyrkan med en grupp turister. Jag minns att det blåste väldigt mycket den morgonen, så mycket att jag hade svårt att hålla i dörren, när jag skulle lämna hemmet. Jag och flera med mig började undra vad som var på gång, när det började ryka uppe på kullen bakom kyrkan. Inte trodde man att någon frivilligt ville tända en brasa ute den här dagen. Så småningom fick vi information om att det var brandkåren i Skara, som tagit på sig uppgiften att sanera bort en fallfärdig ladugård tillhörande Nolgården, som låg ca 400 m öster om klosterkyrkan. Det var Allmänna arvsfonden som beställt bränningen och för besväret skulle brandmännen få 2000 kr till kaffekassan. Vid niotiden tände de på. Så gott som genast fick de klart för sig att de gjort ett stort misstag när de såg hur snabbt elden spred sig och åt vilket håll vinden blåste. Förstärkning tillkallades, men 45 brandmän från fem brandkårer kunde ingenting göra. Katastrofen var redan ett faktum. Inom några få timmar hade 21 byggnader, varav sju boningshus, brunnit ner. Värdet av det brunna uppskattades då till ca 10 miljoner kr. De byggnader som drabbades, låg samtliga på den norra sidan av Axevallavägen. De fastighetsägare som blev hemlösa var Edith och Erik Pettersson i Runhem, Christina Lundberg och Carl Larsen i Gärdhem, Lisa och Hjalmar Dahlberg i Ulfsgården samt Nina och Fredrik Andersson i Ödegården. I Ödegården innebrändes också 130 svin. Gården låg en och en halv km utanför samhället i riktning mot Axvall.

Souvenirbutiken Munkboden var en av de första byggnaderna som antändes. Innehavarna Gunilla och Petrus Peinert blev av med hela sitt souvenirlager värt 150 000 kr och sin cykelaffär, som var inrymd i samma byggnad. Eldens hastiga förlopp gjorde att brandmännen var tvungna att koncentrera sig på att begränsa eldens framfart, genom att försöka rädda det gamla församlingshemmet. Man lämnade därför den intelligande Munkboden åt sitt öde. Trots brandmännens ansträngningar, sveddes en vägg på församlingshemmet ordentligt.

Nästa fastighet som brann var Runhem. Edith och Erik Pettersson var de första som blev hemlösa. Förutom boningshuset brann även gårdshuset och två garage. I gårdshuset hyrde då Alf Andersson, som hann rädda sina värdepapper och en del böcker han var särskilt rädd om. I ett av uthusen förvarade Stig Cannmo två plastbåtar värda ca 35 000. Dessutom förlorade han utrustning till sin taxirörelse.

Samtidigt som Runhem brann ner, jämnades också det gamla badhuset, som låg norr om Runhem, med marken.

Nästa byggnad som eldhärjades var det stora magasinet bakom den gamla Affären tillhörande fastigheten Nydal. Att själva affären och lägenheten ovanpå, klarade sig, är en gåta. Innehavarna av butiken, Ulla och Göran Berg, förlorade säsonsartiklar, trädgårdsattiraljer m m till ett stort värde. Vidare spred sig elden till Gärdhem, ett hus byggt i början av seklet, som förvärvades 1974 av Christina Lundberg och Carl Larsen. De hann få ut det mesta av sitt bohag. Huset var nyrenoverat. De fick se fem års slit gå upp i rök på några timmar. Husvill blev också en inneboende hyresgäst. Fastigheten Eriksdal, beläget väster om Gärdhem, bevarades till största delen, så när som på ett brandskådat tak och vattenskadorna invändigt. På övervåningen stod en nyrenoverad lägenhet inflyttningsklar men ingen hade hunnit flytta in. Bottenvåningen hyrde Carita Andersson från N Lundby. Hon inhyste hemslöjdsaffären Klosterboden där, sedan ett och ett halvt år tillbaka. Hon kastade ut varor för 50 000 kr i diket bland sotflagor och vattenstänk.

Brandmännen försökte förgäves rädda Gärdhem

Många Varnhemsbor hjälpte till att rädda möbler och föremål undan elden. Här försökte brandmännen rädda Eriksdal, vilket till största delen lyckades.

I hembygdsföreningen Skarke-Varnhems arkiv, hittar vi denna bild på det gamla Gärdhem före branden. Under 1960-talet drev änkefru Elisabeth Larsson, en mindre manufakturaffär här, som i folkmun gick under benämningen Lisa-magasinet. Enligt uppgift var huset byggt av virke från rivna byggnader vid Skaraborgs regemente i Axvall.

Nedre bilden visar det gamla magasinet som tillhörde fastigheten Gärdhem. Här ser vi också Knut Olsson, som hyrde in sin cykelverkstad där. Magasinet låg vid järnvägen. Båda byggnaderna brann 21 maj, 1979.

Många Varnhemsbor hjälpte de drabbade bära ut möbler och andra ägodelar. Här har fru Elsa Gabrielsson upplåtit sin tomt för tillfällig förvaring.

Nedan ser vi Billy Finnborg, Elsa Gabrielsson, Judith Lann och Ingrid Sjöberg i samspråk om det katastrofala som hände.

Ett par hantverkare, som murat sockeln på Gärdhem, stod och såg hur elden spred sig. De hjälpte Lisa och Hjalmar Dahlberg ut ur Ulfsgården, när tillhörande ladugård antänts. De fick hjälp av brandpersonal och andra Varnhemsbor att bära ut bohaget, men mycket av lösöret brann inne. De hade nyligen renoverat huset för 200 000 kr.

Den nybyggda Varnhemsskolan evakuerades på förmiddagen, då man ansåg det vara en alltför stor risk för elever och personal att vistas där. Skolbyggnaden klarade sig. Som tur var kom ingen människa till fysisk skada av branden.

Idag, när man tar en promenad genom det gamla Varnhem, finns inga synliga tecken på eldens framfart för snart 20 år sedan och för de som drabbades har livet måst gå vidare. Nya hus har rests. Dock finns, hos oss gamla Varnhemsbor, de gamla vackra husen kvar, i ljust minne bevarade.

**Eva Bozovic
Foton: Bo Ramviken**